

ELOFIZETES.

HELYBEN ES VIDEKEN

Egy évre ... 48 kor.

Fél évre ... 24 kor.

Egy negyed évre 12 kor.

Egy hóra ... 4 kor.

Nyilttári közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 362.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1918.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, október 4.

Sötét felhők.

Nem jó kinéznünk az ablakon. Olmos eső veri a világot s fönn a fellegek egyre szaporodnak. Nagyon sötétek ezek a fellegek, olyanok, mint a háboru gondjai, amelyek bizony alaposan megnövekedtek. A külpolitika láthatára nem könnyen tisztul, belső politikánk is a régi pártviszályok és személyes ellentétek keretein belül mozog. Az ellenség már azt hiszi, hogy oka van vesztünkön ujjongani, a csehek és magyarországi szövetségeseik nyíltan kifejezik a bolgár dolgok felett való örömeiket, a mi vezető politikusaink pedig még mindig folytatják kisdéd játékaikat s azon viaskodnak, melyik párt győzze, győzje le a másikat? Az önző politikának megtestesült alakjai nem látnak és nem hallanak. Nem látják az ujhódó világ változásait s nem hallják a jövő zenéjét, melynek főismertetőjele: a harmonia. Az összetartás, az egyetértés, az ezekben rejlő erő, amely talán egyedül képes a tornyosuló fellegek veszedelmét elhárítani.

Nem jó kinéznünk e sötét világra. Még is meg kell tennünk. Mert odakünn zug az élet s a fellegekből hulló hideg eső is cselekvésre ösztönző memento. A korán beköszöntött zordon őszi idő hatalmasan figyelmeztet vezetőink rövidlátására s a dolgok meritumán könnyen átsikló könnyelműségére. A jajkiáltás állandóan hangzik: — Nincs fáuk! nincs szemünk! de nem nagyon vesszük észre, hogy ez a panasz orvosoltatnék. Nem a legkellősebb feladatok közé tartozik, hogy a vezetőket állandóan figyelmeztessük kötelességeikre. Végre is az volna rendjén, ha a fő gondolkodónk, de úgy látszik, a mi vezetésre elhívott hatóságaink a gondolkozást szívesen átengedik másoknak. Ime: egy-két hónap óta egyebet se hallunk, mint hogy Magyarországon veszedelmes arányokat öltött a spanyol betegség. A főváros utcáin óriás plakátok hívják fel a közönséget arra, hogy a betegségtől hogyan óvakodjék. Ugyanezt cselekszik a vidéki nagy városok is, melyeknek lapjaiban kormánybiztosok, főispánok figyelmeztetik a lakosságot, mit tegyen és mit kerüljön el. Aradon legfeljebb a tisztí főorvos nyilatkozik egy-két furge újságról, hogy mennyire enyhe lefolyásu a járvány, hogy csak ezren fekszenek lázban, kicserepesedett ajkkal és megtámadott tüdővel spanyol-náthában. Ez a horribilis szám nem hallatszik el a város vezetőinek a füléhez, a magas székekből senki meg nem szólal, senki se mond ennek a gondokban élő városi lakosságnak egyetlen vigasztaló szót. Állunk és járunk sötét fellegek alatt, nehéz esőben, háborus sejtelmektől kinzottan, a spanyol baj rémének közeledését várva s nem jön segítségünkre senki. Nem ismerjük a baj kórokozóját! mondják ékesen, tehát csökkeni fog a járvány s aki meg nem hal, az felgyógyul. Igazán felháborító ez a közöny, amelyben könnyen pusztul el az emberélet s nem ragasztjuk ki az óvintézkedéseket tartalmazó plakátokat. Hilszen az má már

kétségtelen, hogy ez a betegség — ragályos. Ha ragályos, mért nem kezelik úgy, mint más ragályos betegségeket? Miért nem különítik el a betegeket az egészségesektől? Miért nem hirdetik ki falragaszok, újságok útján, ha kell, dobszóval, hogy mik azok a preventív intézkedések, melyek elejét vehetik a baj megszerzésének. Ott kellene lenni az utcasarkakon, nyilvános épületekben, hivatalokban, színházakban, mozikban, hogy a betegség ellen való védekezés legjobb módszere, ha szabad időnként mennél tovább jó levegőn, a szabadban töltjük. Hogy kerülünk ki a rosszul szellőzött, füs-

tös, büzös helyiségeket, kerülünk ki az éjjelzéseket, a mulatozást s gondoskodnunk kell a műhelynek, hivatalnak, iskolának, a nap-pali tartózkodási helyeknek tisztaságáról s azok gyakori szellőztetéséről.

Ezeknek és egyebeknek már régen ki kellett volna függesztve lennie, hogy elolvashassa mindenki s magát a ragály pusztításától megóvja . . . Igazán csak az isten a megmondhatója, hogy e város vezetői mivel töltik a köznek szánt idejüket, ha ennyire keveset törődnek e város lakosságának fenyegetett életével és érdekével . . .

A Balkánon még nincs döntés.

(A központi hatalmak kedvezőbb helyzetben lesznek. — Tanácskozások Konstantinápolyban.)

Rotterdamból jelentik: A Nieuwe Rotterdamische Courantnak jelentik Londonból: Az angol lapok csaknem kizárólag Bulgária kapitulációjával foglalkoznak. A Daily Chronicle a következőket írja:

A bolgár hadsereg leszerelése, továbbá a vasutak és a közutak átengedése a szövetségeseknek még hosszú ideig fog tartani. Legelőbb két hónap kell hozzá, míg a szövetségesek új frontot létesíthetnek a Duna mentén és a központi hatalmak akkor is blyan helyzetben lesznek, mint a háboru első tízennégy hónapjában. Az entente népeinek meg kell gondolni, hogy ami most történik, az még nem döntés.

Szófiából jelentik, hogy Venizelosz volt görög miniszterelnök az entente megbízásából oda érkezett és hosszabban tanácskozott Malinov bolgár miniszterelnökkel. A tanácskozás tartalmáról még semmit sem lehet tudni.

Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelentik Konstantinápolyból október 1-én: Korusev dr. bolgár követ ma a balkán-fonattal ide érkezett. Hosszabb tanácskozást folytatott Neszimi bég külügyminiszterrel. Az egység és haladás pártja délután ülést tartott, melyen a nagyvezér nyilatkozott a helyzetről.

Budapest, október 3. (Hivatalos.) A Monte-Tomba északi lejtőjén sikeres előtéri harcok, Albániában a bolgár fronton történt események kényszerűen alatt visszavontuk hadosztályainkat. Bergi ezáltal harc nélkül az ellenség kezére jutott. — A vezérkar főnöke. (A miniszterelnök sajtóosztálya.)

Bécsből jelentik: Az Arbeiter Zeitung mai vezércikkében érdekes dolgokat mond el a bolgár események előzményeiről:

— Németországi lapok írják, hogy

Ferdinánd bolgár király már hóna-

pokkal ezelőtt közvetlenül fordult Wil-

son elnökhöz,

akkor azonban, minthogy a bolgárok még meg akarták menteni a meghódított területeket, nagyon is udvariatlan választ kapott. Csak ezután találkozott Ferdinánd király Vilmos császárral Nauheimban, akkor természetesen meg akarták nekünk bebeszélni, hogy a két államközvetítés tárgyalása teljes egyöntetűséggel eredményezett béke és háboru kérdésében és hogy a bolgárok továbbra is szilárdan kitartanak a szövetségben. A szász király is, a bajoz király is lent járt a legutóbbi hónapokban Szófiában és minden ilyen alkalommal a szövetségi hűségéről zengtek dalt. Időközben Radoszlavovot Malinov váltotta fel.

— A szófiai amerikai követ gyakran érezte szükségét annak, hogy Szalonikiba visszautazék és

a német radlo-állomások megfigyelték, hogy a szófiai kormány a macedóniai hadvezetőséggel a központi hatalmak előtt érthetetlen síltre-forgalomban áll.

Diplomatáink azonban még mindig nem sejtették, hogy mi történt. Nem hagyták magukat becsapni, azt mondták, hogy Ferdinánd király Vilmos császárhoz és Károly királyhoz táviratot intézett törhetetlen hűségéről és hogy Podorov tábornok táviratokat váltott a német hadvezetőséggel, így tehát diplomatáink ezen időben is csak Malinov privát ügyének tekintették ezt és most tudjuk, hogy a király, parlament, kormány és a hadsereg Bulgáriában egységes.

Ezekután csak azt kérdezzük, miért van szükségünk valóságos hadseregére a nagyköveteknek, attaséknak és konzuloknak és miért fizetjük ezeket továbbra is.

Miksa badeni herceg — az új kancellár.

(Az új kormány első feladata, hogy visszaadja a békét a világnak.)

Berlinből jelentik: Miksa badeni herceg kancellárrá való kinevezése megtörtént. Vilmos császár ma aláírta a kinevezési okmányt, amelyet még ma hivatalosan közzétesznek.

Az új kancellár ma felkereste Fehrenbach birodalomgyűlési elnököt és megkérte, hogy a lehető legrövidebb idő alatt hívja össze a birodalmi gyűlést, mert be akar mutatkozni. Kérte, hogy amennyiben lehetséges, már holnapra, péntekre, hívja össze a birodalmi gyűlés plenáriumát, minthogy azonban ez technikai okokból nem lehetséges, valószínű, hogy az első ülés kedden vagy szerdán lesz.

Miksa badeni herceg kijelentette, hogy csak a szociáldemokratákkal, a centrummal, a haladóparttal akar kormányozni.

A Vorwärts ma reggeli számában közli a Miksa badeni herceg vezetése alatt álló új kormány tagjainak listáját és programját. Az új parlamentáris kormány összeállítása a következő:

1. Kancellár: Miksa badeni herceg, kancellárhelyettes: Payer, tárcanélküli államtitkár: Scheidemann és a centumpárt egyik képviselő tagja. 2. Külügyminisztérium: vezetői a birodalmi gyűlés tagjai lesznek. 3. A munkaügyi hivatal államtitkári állását egy szocialista képviselővel töltik be, az államtitkári állásokat a centrum és a haladópart egy-egy tagjával. 4. A belügyi hivatalban az államtitkárságot a centrum egyik képviselő tagja vállalja. 5. Az újonnan létesítendő birodalmi sajtóhivatal államtitkára Erzberger lesz.

Az új kormány programja a következő:

Első feladata az új kormánynak, hogy visszaadja a békét a világnak és a német nemzetnek. Ennek a békének tartósnak kell lennie, a népek szövetségén, az általános leszerelésen fog alapulni és kizárja a békekötés után a gazdasági háborút.

Miksa badeni nagyherceg 1867. július 10-én született, tehát ötvenegy éves. Egyetlen fia Vilmos badeni nagyhercegnek és unokája I. Napoleon mostoha fiának, Beauharnais Jenőnek. Egyetemi tanulmányait Freiburgban, Heidelbergben és Lipcsében végezte és itt avatták huszonkét éves korában a jogtudományok tudórává. 1889-ben hadnagy lett és az első gárdeezredben 1911-ig teljesített katonai szolgálatot s mint vezérőrnagy szolgálatonkívüli viszonylatba lépett. 1907. óta elnöke a badeni urakháznak, tevékeny részt vett a politikai életben, kitűnően ismeri a politikai viszonyokat és jó szónok.

Berlinből jelentik: A tegnapi koronatanács után, amelyen Miksa badeni herceg is részt vett, a belpolitikai válság megoldása most már egész rövid idő kérdése. Tegnapi Miksa badeni herceget felkeresték Ebert, Scheidemann és Suedekum szociáldemokrata képviselők és hosszabb ideig tanácskoztak vele. A szociáldemokrata párt ezután értekezletet tartott, amelyen nagy többséggel elhatározták, hogy Miksa badeni herceg kancellárságát támogatja.

Berlinből jelentik: A szociáldemokrata párt a Vorwärts értesülése szerint tegnap hozott tanácskozás után a többség szavazatával hozzájárult a szociáldemokrata pártnak a kormányba való belépéséhez. A bárbizottság ülésén a bizottság egyhanguan csatlakozott a

párt politikai felfogásához. A lapok értesülése szerint Miksa herceg a többségi pártok programja alapján áll, ilyenképen az a kísérlet, hogy a konzervatív és nemzeti párt visszavonulásával koalíciós kormányt alakítsanak, meg hiúsultnak tekinthető.

„A cseh kérdés a világ ügye.”

(Wilson 14 pontját követelik a Reichsratban.)

Bécsből jelentik: A képviselőház ma folytatta a miniszterelnök nyilatkozatáról megkezdett vitát és a béke kérdésében beterjesztett indítványok első olvasását. Dasinszky képviselő örömmel látja a porosz militarizmus összeomlását, mert vele együtt eltűnik a régi osztrák bürokrácia is. A szónok kifejti, hogy nem vonja kétségbe, hogy a bulgáriai események után most már komolyan fogják venni a központi hatalmak békés hajlandóságát. A világ nem felejtette el, hogyan beszéltek a központi hatalmak azelőtt is a békéről. Ha a katonai helyzet a legközelebbi jövőben egy kissé megjavul, akkor ezek a békés hangok mind elnémulnának. Ugyanazok az okok, melyek a bolgárokat rábirták a fegyverszünet megkötésére, ránk nézve is irányadók lehetnek. (Zajos tetszés a csehek és lengyelek oldalán.) A szónok tiltakozik a németeknek a megszállott Lengyelországban követett eljárásuk ellen és főleg a lengyel munkások elhurcolása és a besugó rendszer elterjedése ellen fakad ki. Örömmel üdvözi a lengyelek által tegnap beterjesztett békeindítványt és kijelentette, hogy a lengyelek tiltakoznak az ellen, hogy a lengyel kérdés német, osztrák és nagy-orosz kérdésnek is tekintessék. Lengyelország valamennyi részeinek független országokká való egyesítése követelik a lengyelek és ezt az egyesítést a nemzetközi világkongresszuson kell létrehozni. Keletgalícia sorsa felől az ukránokkal fognak tárgyalni, még pedig az önrendelkezési jog alapján.

Zenke képviselő Wilson tizennégy pontjának a monarchiát és Németországot illető részét fejtegeti. Wilsonnak a népek önállóságra való törekvése mellett támasztott kívánsága távolról sem jelenti Ausztria feldarabolását, amit állanlóan, mint Wilson legfőbb követelését emlegetik. A 14 pont teljesítése lehetővé tenné, hogy azonnal megkezdjék a béketárgyalásokat. Most már nem akarja egyszerűen azt, hogy egyáltalában nem szándékoznak Wilson 14 pontjáról csupán akkor beszélni, amikor mindent, amit Wilson követel, Ausztria létérdekéből kifolyóan már meg is tettünk. A németeknek nem marad egyéb hátra, minthogy lemondjanak a hatalmi túlsúlyról és alkalmassá válnak a megegyezésnek. A nép most már mindenképpen akarja a békét. Mi nem akarjuk a hűséget megszegni, mert mindenkor hűséges szövetségesek voltunk, de ki kell mondanunk, hogy Ausztria is elérkezett fizikai teljesítőképességének szélső határához. Ne kívánjanak hát tőlünk tovább is lehetetlenséget. Majd ha a német nép semmi egyebet nem követel a maga számára, csupán szabadságot és a többi népekkel való egyenlőséget, akkor elérkezett az a pillanat, amikor leülhetünk a tárgyaló asztalhoz. (Zajos tetszés a pártívek között.)

Adler képviselő beszédében a következőket mondotta: Kötelességünk, hogy a komoly órákban elfojtsunk magunkban minden keserűséget és megkérdézzük nyugodtan, hogy mit kell tennünk? Erre az a válasz, hogy első sorban is a békéhez vezető utat kell megkeresnünk. Ez a legfontosabb, amit minden nép megkívánhat képviselőitől. Ez alatt nem szabad azonban a mindenképpen való békére gondolni. A béke kétségkívül áldozatokba fog kerülni, de ezek az áldozatok semmi arányban sincsenek azokkal az áldozatokkal, melyeket a népek a háború kezdete óta a mai pillanatokig hoztak. Majd részletesen megokolja a szónok a szociáldemokraták békejavaslatainak

egyres pontozatait. Hangsúlyozza a bresztlitovszki és bukaresti békeszerződések érvénytelenségének a szükséges voltát. Végül felhívja a pártokat, tegyenek félre minden politikai és nemzeti ellenséget és kövessenek el mindent, ami csak a legcélszerűbb mértékben is hozzájárul a béke előmozdításához. (Zajos tetszés a szociáldemokratáknál.)

Klofac képviselő szólalt fel ezután. A béke lehetetlen mondja, mindaddig, míg a német és magyar eszme működik. A nem német és nem magyar népek szabadságának az eszméje nem fog akadályba ütközni. Mi hívei vagyunk a békének úgy, mint azt Wilson kívánja. A csehek kívánják a cseh-tót államot és egyesek vagyunk a délszláv és lengyel testvérekkel, akik a középeurópai egyesült államokat akarják megteremteni, amellyel kapcsolatban fog állani a demokratikus balkán-szövetség és az orosz államok szövetsége. A cseh kérdés most már nem Ausztria hanem Középeurópa és a világ ügye. Végül felszólítja a szónok a Házat, hogy fogadja el azokat a békefeltételeket, melyeket az egész világ demokráciája fog megállapítani. (Zajos tetszés a csehekénél.)

Ezután a tárgyalást félbeszakították és továbbfolytatását holnap délelőtt 11 órára tűzték ki.

Armentieres és Lens kiürítése.

(Tombol a harc az egész nyugati fronton.)

Berlin, október 3. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér: Rupprecht trónörökös és Boehm vezérezredes hadseregétje: Flandriában visszavertünk ellenséges támadásokat Staadentől északra és Roseläretől északnyugatra és nyugatra. Ez alkalommal mintegy kétezer foglyot ejtettünk. Szintúgy meghiusultak az ellenségnek este az Ypern és Nemen közötti ut két oldalán indított részleges támadásai. Armentieres és Lens városokat október 2-ára virradó éjjel harc nélkül kiürítettük és hátsó állásokba vonultunk. E két várostól keletre az ellenség napközben részben az elhagyott állások ellen irányuló erős tűzérési előkészítés után követett bennünket a Fleurbaix—Labasse—Hulluch vonalon át Jambray előtt a nap nyugodtan telt el. Ellenséges részleges támadások a Schelde-lapály felől Rumillynél és tőle délkeletre meghiusultak. St. Quentinől északra és délre új vonalaink ellen irányuló erősebb támadások és előtörések meghiusultak.

A német trónörökös hadseregétje: Camcy le Chateautól nyugatra és Fillaintól északra visszavertük az ellenség részleges támadásait. Schlesvig—Hollsteini ezredek megvédték a Chemin des Dames gerincén levő állásaikat erős támadások ellen. Reimstől északnyugatra levő új vonalaink előtt előtéri harcok. Az ellenség este itt a Chaudard Cornity vonalon és közvetlenül az Aisne csatorna előtt állott. Champagneban franciák nagy erővel támadták támadásaikat. A Suippetől keletre St. Marie a Py ellen, valamint Somme Py és Mont-hois között helyi betörési pontokat Orteilől keletre ellenlökésekkel megszükitettünk. A harc vonal többi részén a támadások vonalaink előtt meghiusultak. Az Aisne két partján és Argonokban is eredménytelenek maradtak az ellenség részleges támadásai. — Ludendorff. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti a nyugati harcvonalról: Flandriában, Reulers mindkét oldalán és St. Quentinől északra, valamint a Champagneban, Sempitől északra ma reggel erős pergőtűz keletkezett, melyet nagyobb ellenséges támadások követtek.

Le kell kötni a pótadót az új kölcsönre.

(Megfellebbezték a közgyűlés határozatát.)

Kertész Miksa dr., Nagy Sándor dr., Somló Ármán dr. és Tabakovics György dr., törvényhatósági bizottsági tagok ma fellebbezést adtak be a belügyminiszterhez a város közgyűlésének ama határozata ellen, hogy huszonnégy millió korona kölcsönt vesz fel függő adósságai konvertálására és beruházásokra.

A közgyűlési jegyzőkönyv nem tünteti fel a lefolyt vita és tanácskozás menetét, mondják a fellebbezők.

Első helyen alulírott felszólaltam a tanácsi előterjesztés ellen és ekkor úgy a tanácsi előadó, mint a tanács egyes tagjai közbeszóltak, hogy a közgyűlés nem a kölcsön felvételét határozta el, hanem csak arról van szó, hogy a város ajánlattételre hív fel bankokat és hogy a nyomtatott tárgysorozat azon feltétele, melyre hivatkoztam s melyben kölcsön felvételéről van szó, csak tévedésen alapszik. A tanács ezen kijelentése alkalmas volt a közgyűlésben azt a hitet kelteni, hogy az indítvány az, hogy pénzügyi intézetek ajánlattételre felhívatnak és nem az, hogy a közgyűlés elhatározta egy 24 millió koronás kölcsön felvételét.

(A kölcsön felvételének szükség-szerűtlensége.)

Minden józan és gondosan gazdálkodó város csak akkor és annyi kölcsönt vesz fel, amennyire okvetlen szüksége van. Maga a pénzügyi bizottság — mely pedig pénzügyi intézetek igazgatóiból áll — megmondotta, hogy csakis a város 2 és fél millió függő kölcsönét csatolja konvertálatni, mert az amortizációs kölcsönöknek a konvertálása nem szükséges és nem célszerű. Erre tehát nem kell 25 millió. A város egyéb sürgős szükségleteiről szó sem volt. A pénzügyi bizottság egyik tagja azt mondotta, hogy ő nem is kérdezi, kell-e a városnak pénz és mennyi; azt sem tudja, hogy mire kell; de mert olyan olcsó, hát vegyük fel, amennyit csak kapunk. Azt hisszük, hogy ez nem helyes felfogás. Csak azért adósságot csinálni, adóssági kamatokat fizetni, hogy pénz legyen minél több, nem lehet helyes gazdálkodás. Bárminő nagyszabású városi fejlesztési tervek legyenek is, azok a háború után még évekig fennálló drágaság, anyag és munkahiány mellett, meg sem valósíthatók. Könnyelműség és lelkiismeretlenség lenne tehát ma városi rendezésre, luxus építkezésekre gondolni. Hallottuk, hogy új színház, honvéd laktanya, utca burkolások, halas tó van tervbe véve. Ezekre talán 5—6 milliót költenének. 8 milliót a villamos vasut építésére, holott azt sem tudjuk, mikor, ki fogja azt megcsinálni. A pénz tehát belátható időn belül nem szükséges. Mert el sem költhető és mert elkölteni vétek és pocskolás lenne még a háború utáni első 5 évben is.

(A szükségtelen kölcsön önmagában drága.)

Bárminő tetszetős formában vegye fel is a város ezt a nagy kölcsönt, azt hosszú időn át a legnagyobb könnyelműség nélkül fel nem használhatván az drága már azért, mert a kamatkülönbözetet a város ellenérték nélkül fizeti csupán azért, mert a kölcsönt most vette fel.

Ha tehát még olcsóbban is kapná most, amikor szüksége nincs rá, mint akkor a jövőben, a midőn annyit vesz fel, amennyi szükséges, ezáltal a kölcsön megdrágul.

A folyó hó 26-ig beérkezett kartell ajánlat 25 millió koronát ajánl 50 évre 4 és fél $\frac{1}{2}$ -os kötvényekben 5,18 annuitás mellett 06-os árfolyamon és a fel nem vett pénz után 4 százalékol lévő megfolyószámlán. Mi veszít tehát a város először 1 milliót az árfolyamon, több százezer koronát a kötvényilleték nyugtábelvétel, bekebelezési jog illeték költségében és évi 264 ezer koronát a kamat differencián. Mert a pénzt fel nem veheti, mert lefektetnie most halálos vétek lenne, a ka-

matokat pedig fizetnie kell. Effektíve veszít tehát a város az árfolyamon 4 százalékol, vagyis 1 millió koronát. Ennyivel kevesebbet kap. De lejön még könyvilleték, nyugtábelvétel és bekebelezési illetékekben 300.000 korona. Ezen meg nem kapott, illetve fizetendő összegnek évi csak 5 százalékos kamata kitesz 75 ezer koronát. Ehhez hozzájön évi 264 ezer korona kamat differencia a banknak fizetendő 5,18 százalékol és a folyószámlán javunkra irandó 4 százalékol között. Ha tehát a pénzt nem vesszük igénybe, amint hogy ahhoz évekig nyulni nem is szabad, nem lehet, az évi 340 ezer koronába kerül. Ennyibe kerül, hogy a pénzt biztosítjuk magunknak.

Ennyivel drágább a kölcsön. Százalékban kifejezve, több, mint egy és fél százalékkal.

Szó van arról is, hogy a város a pénzért addig, míg arra szüksége lesz, hitelpapírokat vásárol, mondjuk kincstári jegyeket. Ezzel ideiglenesen eltűnnék talán a kamat differencia, de újból feléledne ezen hitelpapíroknak olcsóbb kamatozású típusokra való átváltoztatásával, bevonásával és újabb veszteség állna elő azoknak árfolyam veszteségeivel. Nyilvánvaló ezekből, hogy szükségtelen kölcsönt felvenni, mindenképpen rossz üzlet.

Nem utolsó érv az sem, hogy most kevés értékű pénzt kapok és hosszú évek múlva ugyanannyit javított valutájú pénzt fizetek vissza.

(Szabad-e Arad városának ilyen nagy kölcsönt felvennie?)

Arad szab. kir. városnak jelenleg 18 millió adóssága van. Ennyit vett fel azóta, mióta törvényhatósági város, tehát egy fél század alatt; most majdnem felével többet akar felvenni egy évben és akar elkölteni 5—6 év alatt, mert hiszen, ha hosszabb ideig akar ingyen kamatot fizetni, ugyesztelenül cselekednek.

Már most lesz a városnak 40 millió korona adóssága, ami után csak 5 százalékkal évi 2 millió korona kamatot fizet.

Van pedig a városnak a jogositványokat is értékelve 50 millió koronára becsült vagyona, tehát 80 százalékolig lenne beadósodva. Ha pedig 10 esztendőn belül ezt a 25 milliót is elkölti, további kölcsönt csakis arra kaphat, amire kapja ma is, t. i. a pótadóra. Mert méltóztatásuk megtekinteni a kartell-ajánlatot, lekötö a pótadót is.

Ilyen kölcsönt a város bármikor fog kapni, amikor arra szüksége lesz, mert ez adó-kivetés, minthogy a mai 94 százalékol pótadó már másra kell. Lesz tehát a város lakossága 3 jogalanyra adófizetője: az államnak, a városnak és a bankkartellnek.

(A város anyagi helyzete ismeretlen.)

Maga a panaszolt határozat indokolása kiemeli, hogy a városnak 1915. év óta nincs zárszámadása, 3 éve nincs vagyonszámoló, 1917. év óta nincs költségvetési előirányzata. A kölcsön felvétele tehát ugrás a sötétbe, ami egy bejegyzett kereskedőnél csőd esetén súlyos büntetőjogi következményekkel jár.

Felmerült a sajtóban olyan vélemény is, hogy vegyék fel a kölcsönt, de ne nyuljunk hozzá. Ismerve Arad város nem éppen szerencsés gazdasági helyzetét, a múltban elkövetett számos hibát, sokkal könnyebb a köztárgyon könnyelmű felhasználásának úgy elejét venni, hogy nem adunk alkalmat légvárak építésére és a pénz elpocskolására. Principiális obstat! Ezért a legnagyobb aggodalommal tekintjük a panaszolt határozatot és mert a rosszak elejét kell venni, már ezen elvi határozatnak is megsemmisítését kérjük.

Veszedelem a fürdőszobában a villany

(Tragikus halál vagy csak tetszhalál?)

Dietrich Gyula 62. gy.-e.-beli zászlós rettenetes katasztrófának esett áldozatul Kolozsvárra. A fiatal, alig 20 éves Dietrich Gyula hosszú harctéri szolgálat után a napokban jött haza Kolozsvárra és édesanyjának Kossuth Lajos-utca 10. szám alatti lakásán lakott. Tegnapelőtt reggel 6 órakor felkelt és a fürdőszobába ment, hogy megfürödjön. Már a vízzel telt kádban állott, amikor a mennyezetről lecsüngő villanylámpát közelebb akarta hozni magához, hogy fürdés közben olvashasson. Szerencsétlenségére az elektromos vezeték zsinórzatának elszigetelő selyemburkolata éppen azon a helyen, ahol megfogta, fel volt homolva és így Dietrich magát a csupasz vezetékkel érintette meg. Abban a pillanatban, amikor hozzáért, egész testében irtózatot rándulást érzett. Minthogy vízben állt, a legkínosabb erőszítés dacára sem tudta az elektromos vezeték elbocsátani. Kínosan hörögve vergődött és küzdött a veszedelem ellen, de hiába. A szokatlan zajra édesanyja is figyelmes lett és a fürdőszobába sietett, de akkor már nem lehetett a katasztrófát megakadályozni. Ott találta, fiát görcsös rángatódzások között az iszonyu erejű áramtól megfeszült izmokkal haldokolva. A szerencsétlen Dietrich Gyula még néhány másodpercig vergődött, azután meghalt.

A fiatal zászlós megdöbbentő katasztrófájának okairól a következő igen érdekes és tanulságos magyarázatot adta egy kiváló elektro-technikus:

— Olyan városokban, ahol elektromos hálózat van, csaknem kivétel nélkül előfordul, hogy különféle uton-módon, részben véletlenségek, részben hibás szerelések folytán az elektromos áramból állandó földvezetés van. Emiatt aztán az alattunk levő egész talaj tulajdonképpen egy villamossággal telített pokus, amely ellenkező irányú árammal való érintkezés alkalmául val rendes elektromos tüneteket idéz elő. A jelenlegi esetben már most az történt, hogy Dietrich zászlós egy olyan fürdőkádban volt, amelyben a szabályok ellenére mozgatható és könnyen elérhető villanylámpa volt. Természetes, hogy a fürdőszoba nedves levegőjében a vezeték szigetelése tökéletlenné válik és ha már most egy ilyen csupasz vezeték, vagy a vezetékkel érintkező lámpafogantyú, stb. megfog valaki, aki vízben áll, tehát a föld elektromosságával érintkezésben van, akkor úgy jár, mint a villanylámpa izzó teste, kénytelen elégni, megsemmisülni. Éppen ezért nagyon kell vigyázni a fürdőszobák villanyvezetékeinek elkészítésénél, mert a felületesség borzasztóan bosszulja meg magát.

— A jelen esetben, váltakozó áramról lévén szó, a hatás az volt, hogy az irtózatot erejű áram ütése megállította a szív működését és a tragédia annál megrendítőbb, mert meglehet, hogy csak tetszhalál állott elő, amint megfelelő segélynyújtással segíteni lehetett volna. Ilyen esetekben azonnal mesterséges légzést kell alkalmazni, de nem néhány percre, hanem legalább két órán át és ha ez sem vezet sikerre, csak akkor szabad feladni a reményt.

TÖBB, MINT SZÁZ apróhirdetés olvasható az Aradi Közlöny vasárnapi számában: Vevők—eladók, alkalmazottakat keresők és alkalmazottak egymásra találnak az Aradi Közlöny apróhirdetési útján.

Felkoncolt bolgár vezérkari tisztek.

(Éhezett és rongyos volt a bolgár hadsereg.)

Bécsből jelentik: Bécsi körökben nagy érdeklődéssel foglalkoznak azzal a szereppel, amelyet a bolgár király a krízis körül játszott. Erre vonatkozólag több beavatott helyen szerzett információ alapján a következőket jelentik:

— Bele kell törődnünk abba a gondolatba, hogy reánk nézve Bulgária, mint szövetséges, elveszett. Az ilyen természetű csapás is hozzátartozik a háború forgandóságához, elvégre Oroszország elvesztése ebben a tekintetben sokkal nagyobb veszteséget jelentett az ententera nézve, mint most nekünk Bulgária elfordulása, amivel azonban nem lehet lekicsinyelni az eset fájdalmas jelentőségét. Most elsősorban az a kérdés merül fel: *milyen szerepet játszott a krízis körül Ferdinánd király?* Mindenekelőtt konstatálni való, hogy illetékes bécsi körökben már régebb idő óta tisztában voltak azzal az igazsággal, amely szerint Ferdinánd király tulajdonképpen két vasat tart a tűzben. Nem mintha árulással vádolták volna az egykori szövetségest, akinek érdemei győzelmek körül tagadhatatlanok, de nyilvánvaló volt, hogy országának belpolitikai helyzete és hadseregének a sok nélkülözéstől kifárasztott szelleme mindenféle más esély mérlegelésére is kényszerít.

— Bécsben nagyon jól tudták, hogy a bolgár katonaság, amely a világháború előtt már a két balkáni háborúban is rengeteget szenvedett és vérzett, el van keseredve annál is inkább, mert a viszonyok következtében *életem és*

ruházat dolgában ellátása sok jogos panasza adott okot. Ez a hangulat a hadsereg egyes részeiben nyílt zendüléssé fejlődött.

— Az entente nem is nyomta be a bolgár frontot, hanem *két divízió a középrieszen megadta magát,*

beengedte az ellenséget, amely lengedező fehér zászlók mellett dőfte át a bolgár hadsereg szívére, felgöngyölítve ekként az egész frontot.

— Ribasow tábornok volt az áruló, aki zendülő katonái élén be akart vonulni a fővárosba, hogy

Ferdinánd királyt letaszítsa trónjáról.

A terv nem sikerült, mert a zendülő katonák legnagyobb része menetelés közben megszökött. *Mindazonáltal az egyetlen maradt csapat betört a bolgár főhadiszállásra, ahol felkoncolta a vezérkari tiszteket.* A hadsereg tehát elvesztette vezetését, minthogy az összeköttetés a főhadiszállás és a front között megszünt.

— Ferdinánd királynak tehát mindenestre voltak nehézségei, ami azonban nem szolgált mentesítő okul a szerepe számára. A ravasz Koburg még mindig szövetséges hűségéről biztosította Berlint és Bécsset, amikor Malinov királyi beleegyezéssel tárgyalásokat kezdett az ententével, noha tudhatta, hogy már utban vannak — és pedig elegendő számban — osztrák-magyar és német haderők, amelyek kétségkívül szánják a helyzetet.

MŰVÉSZET.

HETI MŰSOR:

Péntek: Arva László király. Dráma. Bemutató előadás. (A bérlet.)

Szombat: D. N.: Tatárjárás. Operette. Este: Arva László király. Dráma. (B bérlet.)

76000 korona tíz évi színházi bér.

(A szegedi színház igazgatójának ajánlata.)

A szegedi sajtóban, a színházi helyárról szóló vitában, két kívánság hangzott fel, mely országos figyelmet érdemel. Az egyik, hogy a szegedi színház jövőre fix alapon szerveztessék, a másik, hogy adják bérbe a színházat. Almássy Endre színházigazgató a napokban beadványt intézett a városhoz, melyben a sajtónak és közvéleménynek mindkét kívánságát honorálja s kész azoknak magát alávetni. A beadvány szövege rendkívül érdekes s a színház művészi kérdéseit frappáns szavakkal világítja meg.

— Tekintetes Tanács! — írja Almássy — a fix alapon való szervezkedés, noha nem egyedül az én elhatározásomtól függ, nekem is a legközelebbi kívánságom.

Korzcionális alapon egységes és művészi törekvések istápoló színház vezetése — teljes képtelenségnek bizonyult. Az igazgatót lekötötte a sok és folytonos elszámolás, az emiatt tízszerezre nőtt irodalmi munka, a tagok működését megbénítja a színház anyagi ügyei vel való folytonos, bár fölösleges, de természetes emberi gyöngeségből folyó törődés. *E rendszer alatt a színházi tegeyelem teljesen megglazult és nem habozom beismerni, hogy néha alig-alig sikerül a fölbomlástól emberföltötti küzdelemmel megmenteni.* A mai rendszer mellett, az egységes és fokozatos fejlődési vonalon haladó művészi színvonal megteremtése nem lehetséges. Ehhez állandóság kell. A fix alapra való szervezkedést a hosszabb időre való bérbeadás kombinációjával kell megkísérlni.

Ezeknek megfontolása mellett tisztelettel a következő ajánlatot teszem: — Fizetném a

mostani szerződés feltételei szerint tovább is az évi 36.000 koronát, míg a színház használatáért följárulok a városnak tíz esztendőre 400.000, azaz négyszázezer koronát. Így a város a 10 év alatt a mostani alapon fizetendő 360.000 korona helyett 760.000 koronát kapna a színházért tíz év alatt.

Amint látszik, a szegedi színház nem mehet éppen rosszul, ha a színházigazgató évi 76000 korona bért tud érte fizetni. Ezenkívül a színház jókarban tartásáról és renoválásáról is ő tartozik gondoskodni.

* A dolovai nábob leánya létűnt romantikája elevenedett fel ma este a színhádon. A társulat drámai személyzete ezt a darabot választotta bemutatójául. Miért éppen ezt? Talán nem tévedünk, ha ennek az okát a regényes színű parádés uniformisáiban keressük és találjuk meg. Nem a fényes huszártiszt dolmányokra gondolunk, hanem arra a gyenge limonádé illatra, mely a dolovai nábob leányát, házatáját és udvarlóját belengi. Mindenesetre egy kis izlésbeli elmaradottságot jelent, ha egy drámai színész, vagy színésznő ennek a színműnek alakjaival akarja letenni az erőpróbát, azt azonban készséggel elismerjük, hogy ha nem is értékes, de hatásos alakításokra elég alkalmat nyújtanak a tetszetősen felépített szerepek. Szentimainét Szegő Lili játszotta s alakításából szimpatikus színészi talentum világított ki. Nehéz ugyan első látásra az első szerephöl bírálatot mondani valakinek a tehetségéről, meggyőződésünk azonban, hogy megállapításunkat Szegő Lili későbbi fel lépései igazolni fogják. Az új, hősszerelmes, Lugosi Dániel Tarjár Gida gondolja megrajzolt alakjának férfias megszemélyesítője, jó színházi alak. Játéka a mai estén az új közönség előtti láz hatása alatt állott. Ennek tulajdonítjuk e játék egyenetlenségét s organámanak fátyolozottságát. Az előadás nem tartozott a jobbak közé, az összejátékon meglátott, hogy a társulat tagjai még nem szokták meg eléggé egymás játékmódját, noha Csige Böske, Várnai Bánházi Teréz és Földes Mihely mindent megtettek, ami tőlük tellett. A kifogástalan drámai előadások szereztek min-

dig jó hírt az aradi színház együttesének. Kívánatos, hogy ezt a tradíciót továbbra is megőrizze a színház és annak rendezője. Z. A.

* A színházi iroda hírel. Arva László király pénteken kerül először színre Herczeg Ferenc történelmi színműve a társulat minden tagjának részvételével. A darab egymásután hatszor kerül színre, mivel a színház és az egész személyzetet teljesen igénybe veszi. A megszakítása a darab előadásának azért is lehetetlen, mert a díszletek és kellékek elfoglalják az egész színházot, úgy, hogy más darabnak közbeszurása lehetetlen. *Délutáni előadások:* Szombaton és vasárnap délután 3 és fél órakor színre kerülnek: Szombat délután Tatárjárás operett, vasárnap délután Iglói diákok operette.

Gyermekek levelei a királynak

— Köszönet a magyarországi nyaralásért.

Az osztrák gyermekeknek jót tett a magyarországi nyaralás. Hálás köszönettel teljes levelek érkeznek napról-napra őfelségéhez Károly királyhoz, kinek nevéhez fűződik ez az életrevaló gondolat. Sürgönyök ezrei keresik fel a királyt s mondanak köszönetet neki, jótékony egyesületek községei, tanulótestületek és szülők ragadnak tollat, hogy a magyarországi jótékonyaságért az uralkodónak mondjanak köszönetet. Sőt maguk a gyermekek is sietnek a hála adóját leróni s ezek a gyermeklevelek okoznak az uralkodónak legnagyobb örömet.

Ime egy ilyen gyermek levél:

— Kedves császár ur! Vasárnap, szeptember 15-én érkeztek meg a kedves Magyarországból Bécsbe. Kisvárdán gyülekeztünk, ahol nagyon jól elláttak bennünket. A jó emberek úgy bántak velem, mintha szüleim lettek volna. Hat-hét alatt 5 kilogrammot hiztam. Holnap utazom a penzionatumba, ahol remélem, szintén jó dolgom lesz. Sokszor csókolva a kezét a császárné asszonynak is.

Hatjék Feri, Anna és Katalin hosszú versben mondtak köszönetet; a hosszú költeményben azonban már egyéb is van, mint egyszerű hála. Ime néhány sor:

— Jó császárunk, köszönet és hála!
Jól éltünk mi szép Magyarországra.
Nincs más vágyunk: csináld meg a békét.
Hogy meglássuk a háború végét!

Megindítóan szép episztolát írt a kis Martinek Édi is, aki egyik polgári iskola tanulója:

— Kedves jó császárom! Bocssáson meg a merészségért, hogy írok önnek. De nincs addig nyugalmam, míg meg nem köszönöm azt a sok jót, melyet az ön jósa révén élveztem Magyarországon. Oh! ott csaknem mindennap tyukleves, csirkesült és gyümölcs volt az asztalon. Annyit ehettem, amennyit akartam. És az a gyönyörű pusztai De sok lovat láttam legelni ott, csaknem mindenik füvet tud lovagolni. S midőn estéknél aludni tértem, mindig arról gondolkodtam, mivel szerezhetnék örömet az én jó császáromnak? Ekkor eszembe jutottak édes anyám szavai, melyeket nemrég mondott nekem:

— Tudod-e kis fiam, miért szeretlek úgy téged és a virágokat?

Mert a gyermekek és a virágok az egyedüli szépek, melyeket nekünk a jó Isten az elveszett paradicsom emlékeként hátrahagyott!

Mert ön, szeretett császárom, szeret minket gyermekeket: bizonyára szereti a virágokat is. Miután Szatmárról nem hozhattam el a magam szedte bokréját frissen, leprésem s most elküldöm felségednek. Megígérem azt is, hogy tanulni fogok s ha majd megnövök és tiszt leszek, felséged meg fog dicsérni engem, mert az ellenséget el fogom üzni. Kezeit csókolja hűséges Martinek Édi, polgári iskolai tanuló.

„Fáradhatatlanul a béke érdekében dolgozunk!”

(Wekerle nyilatkozata. — A magyar politika sorsdöntő órái. — Politikusok a királynál.)

Bécsből jelentik: A magyar vezető politikusok bécsi útja azzal a döntő fontosságú békeléppel áll összefüggésben, melyet a monarchia közvéleménye már napok óta vár. A Bécsben időző Wekerle, főképen azonban Burián gróf külügyminiszter meg akarja ismerni a vezető magyar politikusok véleményét a külpolitikai helyzetről, továbbá azokról a lépésekről, amelyeket külügy kormányunk a változott külpolitikai helyzetben természetesen megtenni szándékozik. A három politikus ma délelőtt ült össze Wekerle Sándor miniszterelnökkel előzetes megbeszélésre. Ez a tanácskozás a Magyar Házban volt.

Bécsből jelentik: A közös minisztertanács után egy hírlapíró érdeklődött Wekerle Sándor miniszterelnöknel a tanácskozás tárgya iránt és kérdést intézett a forgalomban levő békehi-

rekről. A miniszterelnök a hozzá intézett kérdésre így válaszolt:

— A most folyamatban levő megbeszélésekről érdemben nem nyilatkozhatom. Hiszen amit mondhattam, azt megmondtam a tözsdéhez intézett üzenetemben. Csak annyit mondhatok, hogy továbbra is fáradhatatlanul dolgozunk a béke érdekében, most is arról tanácskozunk.

Bécsből jelentik: Élénken kommentálták tegnap bécsi politikai körökben Czernin Ottó grófnak az urakháza bizalmas ülésén mondott beszédét. Nagyszabású és mély hatást keltett beszédében részletesen kitért a legutóbbi hetek külpolitikai eseményeire és különösen behatóan foglalkozott Bulgária szerepével és a bolgár békekötés várható következményeivel.

Nem volt királyi kihallgatás.

Bécsből jelentik: Az osztrák parlamentben különösen a szociáldemokraták sajnálkozó gsztussal állapítják meg, hogy még ma is, amikor Németországban a régi autokrata rendszer alapja rendült meg és megalakult az első legnagyobb részben szocialistákból és polgári elemekből álló parlamentáris kormány. Magyarországon még ott tart, ahol évtizedekkel ezelőtt. Különösen veszedelmesnek tartják itt Tisza szerepét, egy esetleges alakulásban. Ennek az aggodalomnak ad kifejezést az osztrák szocialisták lapja, az *Arbeiter Zeitung* mai számában, amelyben felemeli tiltakozó szavát az ellen, hogy Tisza István, aki egyike azoknak, akik a háború kitöréséért felelősek, részt vesz az ügyek vezetésében.

Egyébként Tisza István, Andrássy Gyula és Apponyi Albert grófok ma délelőtt 10 órakor megjelentek a Magyar Házban és Wekerlével tanácskoztak. Ez a tanácskozás eltartott déli félég óráig, amikor a magyar államférfiak átmentek a külügyminiszteriumba, ahol Burián gróf külügyminiszter részletes felvilágosításokat adott nekik a külpolitikai helyzetről, a bolgár eseményeket megelőző fejleményekről és a fegyverszünet várható következményeiről. A külügyminiszterrel folytatott tanácskozások délután fél háromig tartottak. Egy félóra múlva várakozás ellenére mind a négyen visszautaztak Budapestre. Itt általában azt hihetik, hogy a magyar államférfiak kihallgatásra mennek a királyhoz, de nem így történt. Apponyi Albert gróf elutazás előtt egy újságírónak ezeket mondotta:

— A külügyminiszterrel folytatott tanácskozásokról érdemben nem nyilatkozhatom, csak annyit közölhetek, hogy kizárólag külpolitikai kérdéseket tárgyaltunk. A Magyarházban szintén csakis külpolitikai ügyekről tárgyaltunk.

(Károlyi nyilatkozata.)

Budapestről jelentik: A *Politikai Híradó* az ellenzéki pártok közös akciójáról közleményt adott ki, amelyre Károlyi Mihály gróf a következő nyilatkozatot tette közzé:

— A függetlenségi párt az ország érdekében a legelső feladatnak a béke megkötését tartja, a párt közismert álláspontja alapján. A békével kapcsolatban a politikai helyzetet teljesen érettnék látja, hogy az ország közjogi és gazdasági önállóságát a personális unió

rekül fel. Ez az együttműködés azonban nem a pártok koncentrációját, vagy blokkszerű alakulását jelenti, hanem a kitűzött célok közös előmozdítását.

Halállal végződött táncóra.

(Egy évi börtön a rivális megölése miatt.)

Tizenkilenc éves, vékony dongáju, beesett arcu, megtört fiatalember állott ma az aradi törvényszék büntető tanácsa előtt. Barátját gyilkolta meg. Egy 24 éves hentes legényt, aki arcul ütötte őt egy leány miatt, mert konkurrálni akart vele, amint azt annak idején a gyászosan véget ért hentes legény mondotta neki. Az eset előzményei a következők:

Még múlt év december 15-én Zsiray János 19 éves horbély legény elment este 8 órakor az Erzsébet-köruti Iparos körbe, ahol Deutsch Sándor táncmester iskolája volt. Naponta pontosan megjelent a tánciskolában, ahol legtöbbször egy szőke hajú leánnyal táncolt.

A kérdéses napon ugy 9 óra tájban angazsálta a leánykát a négyesre, aki azt el is fogadta, mivel a fiu jól táncolt és szinpatikus is volt neki. Később oda ment a leányhoz Bogdán Aurél, egy hatalmas termetű, erős vályú fiatalember, egy hentes legény, aki szintén táncba kérte a leányt. A kis szőke azonban bájos mosolygás kíséretében megköszönte a fiatal ember figyelmességét és tudomására adta, hogy már a négyesre le van foglalva. Erre a hentes segéd megtudakolta, hogy ki az a boldog halandó, aki miatt őt kiköszarozták, majd pedig amikor megtudta, hogy Zsiray János, oda rohant hozzá és rákiabált:

— Adja át nekem azt a leányt a négyesre!

— Nem adom! — mondotta Zsiray.

— Majd meg keserült magam még ezt! — kiabált tovább a henteslegény és elrohant.

10 órakor vége volt a tánciskolának. Mindenki készülődött haza felé. Bogdán Aurél barátjaival megállt a terem közepén és tanácskozott velük, majd pedig mindnyájan sietve eltávoztak. Zsiray János is felöltözködött és elindult haza felé. Amint kiért az utcára, a kapunál találkozott egy fiatal emberekből álló csoporttal, akik között volt Bogdán Aurél is. A hentes legény kiugrott a csoportból és rá-

— Mondja barátom, miért gögösködött maga a tánciskolában!? — és azzal feleletet sem várva, arcul ütötte a horbély legényt.

Zsiray egy pár pillanat múlva feleszmélt és amikor maga előtt látta a hentes legény hatalmas, erős alakját, akaratlanul is kabátja zsebébe nyúlt, kést rántott és azt markolatig döfte támadója szívébe, aki, amire kórházba szállították. — meghalt.

Az aradi törvényszék büntető tanácsa a tanúk kihallgatása után meghallgatta a vád és védő beszédeket, majd pedig visszavonult ítélethozatalra. Nagy József táblabíró, főtárgyalási elnök olvasta fel az ítéletet. A törvényszék a vádlottat halált okozó, erős felindulásban elkövetett súlyos testi sértés büntetében mondta ki bűnösnek és az enyhítő körülmények figyelembe vételével, tekintve, hogy Zsiray János büntetlen előéletű, egy évi börtönre ítélte. Moróczy Dénes királyi ügyész a vád képviselője felebbezett az ítélet súlyosbitásáért. Sugár Jenő dr., a vádlott védője felebbezést jelentett be védcencének felmentése iránt.

Horthy Magda halála.

(A flottaparancsnok gyásza.)

A Szent László-utcai Urbán-palotában egyszerű ravatalon, felér mirtuszkoszorúval fején, a halál fagyos mosolyával arcán egy gyönyörűséges fiatal leány fekszik: Horthy Magda, Horthy Miklós altengernagy, az osztrák-magyar flotta parancsnokának és nejenek 16 esztendőes leánya.

Ma délután egy órakor a halál angyala suhogott végig az Urbán-palotában és megérintette szárnyaival a súlyosan beteg Horthy Magdát, az Urbán- és Purgly-családok kedves vendégét, aki szórakozni, bucsuzkodni jött aradi rokonaihoz, hogy örömpeszeve siessen atyjának, az Adria hősenek ölelé karjai közé.

Horthi Miklósné, született Purgly Magda az elmúlt hét csütörtökjén érkezett Badenből Aradra. Vele jött Magda nevű leánya és kisebb leánya is. Purgly László vármegyei főispán, Horthyné testvérhátvja sofronyai kastélyában látta vendégül nővérét és ennek leányait. Három napig zavartalanul boldogság uralkodott a sofronyai kastélyban. A harmadik nap estélyen Horthy Magda hirtelen beteg lett és magas láz gyötörte. Másnap kihivatták dr. Löwinger Miksa közkórházi főorvost, aki *sarkhot* és *difteriát* állapított meg. Horthy Magdát még aznap beszállították Aradra és Purgly László főispán lakásán a leggondosabban ápolták. A kezelőorvos naponta többször meglátogatta a nagybetegét, akinek állapota ma délelőtt válságsóra fordult. Dél felé megkezdődött az agónia s délután egy órakor Horthy Magda elhunyt, mélységes gyászba döntve a Horthy-, Purgly- és Urbán-családokat.

A szomorú esetről táviratilag értesítették Horthy Miklós altengernagyot és a Sofronyán tartózkodó Horthynét. A holttestet holnap kiszállítják a felső-temető halottas házába, a honnan az eddigi diszpozíciók szerint, szombaton temetik el. Ideiglenesen az aradi temetőben kap sírhelyet Horthy Magda, amíg más intézkedés történik és a holttestet a pólai családi sírboltba szállítják.

Horthy Miklósné két leányával négy év óta Badenben lakott. Amíg Horthy Miklós, a Navarra rettenhetetlen parancsnoka verte az ellenséget, három szerető szív dobogott remegve és három ajak rebegett imádságot a hős életéért. Négy év alatt csak rövid időre láthatta családját Horthy. Most azután, hogy altengernagy és a flotta parancsnoka lett és állandóan Pólában tartózkodik, ehatározta, hogy Pólába hozatja a családját. Horthyné a leányával azért jött most Aradra, hogy elbúcsúzzék rokonaitól. A bucsu szomorú. Legközelebb egy gyászruhás asszony utazik a mosolygó Adria felé, itt hagyva Aradon drága

HIREK.

— Szegedre látogat el a király. Szegedről jelentik: Ma délelőtt tíz órakor Kelemen Béla dr. főispán előzetes értekezletet tartott a városkázán. Az értekezleten résztvettek Szegedi Sándor dr. polgármester, Szalay József dr. főispán és a tanács tagjai csaknem teljes számban. Az értekezleten bejelentette Kelemen Béla dr. főispán, hogy a király minden valószínűség szerint október harmincadikán érkezik Szegedre és a Kass-szállodának külön e célra átalakított és berendezett termelben száll meg. A királyfogadtatásról értesíteni fogják a környékbeli törvényhatóságokat is, hogy az ünnepségen képviseltethessék magukat. Nagy vonásokban megtörtént a megállapodás a királyünnep programjára nézve is az értekezleten. E szerint délelőtt lesz az új és modern közkórház alapkövetélti ünnepsége, amelyen természetesen a király is résztvesz. Délután a rokkant katonák javára nagyszabású népnünpély lesz a Széchenyi-téren, ahol minden szórakozásban része lesz a közönségnek. Lesz gázcserda, koniitti-sátor, szerencsekerék és még sok más szórakozóhely. A király délután a népnünpélyt fogja meglátogatni és valószínű, hogy hosszabb időt fog itt tölteni. A részletes programot a király főudvarmesterei hivatalával egyöntetűen állapítja meg majd a főispán és a város hatósága.

— Aradról távozó helyettes bankfőnök. Gara Márton, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank aradi fiókjának főnökhelyettese távozik Aradról, ahol igen sok rokonszenvet szerzett úgy a bankvilágnál, mint annak a közönségnek körében, amelylyel a pénzügyi révén összeköttetésben állott. A kiváló képzettségű banktisztviselőt cégvezető titkárnak hívta meg a temesvári Agrár Takarékpénztár.

— Báró Hazai Samu fiának hősi halála. Budapestről jelentik: Báró Hazai Béla főhadnagy, Hazai Samu báró volt honvédelmi miniszter fia, kedden az albániai fronton hősi halált halt. A fiatal hős közvetlenül a háború kitörése előtt jött haza Amerikából, ahol az amerikai magyarbank gyakornoka volt. — A kárpáti harcokban megsebesült és felgyógyulása után azonnal az albániai frontra került. — Hazai Béla főhadnagyot a koronázás napján a király aransarkantyus vitézzé avatták.

— A cárnét és leányát meggyilkolták. Londonból jelentik: A Times Oroszországból azt a magánforrásból eredő hírt közli, hogy a volt cárnét és leányát kevéssel a cár meggyilkolása után, szintén megölték.

— Kitüntetések. A király Kiss Lajos és Sava Titusz 33. gyalogezredbeli tartalékos hadnagyokat a katonai érdemkereszt 2. osztályával, Paiss Mihály 28. vadászszázalékbeli tartalékos főhadnagyot a katonai érdemkereszt 3. osztályával tüntette ki.

— Kinevezés. A király Czárán Zoltán népfelkelő főhadnagyot népfelkelő századosná nevezte ki.

— Felterjesztés a ruharendelet elhalasztása ellen. Mint ismeretes, a kereskedelmi miniszter ruharendelete értelmében csak november 1-ig szabad jegy nélkül árusítani férfi- és női ruházati cikkeket, szöveteket, harisnyákat, trikót, fehérneműt, továbbá kötött és kötővött árut. Az aradi kereskedelmi és iparkamara felterjesztésben arra kérte a kereskedelmi minisztert, hogy a november 1-i határidőt december 31-ig tolja ki. Löcs Rezső helyettes polgármester elnöklésével tegnap tartott értekezlet magáévá tette a kamara felterjesztését és elhatározta, hogy úgy a város, mint Arad megye támogatja ezt a felterjesztést. A közigazgatási hivatalokat egyéb rendeletekkel ugyanis annyira tulterheltek, hogy a ruharendeletet képtelen a megállapított időre végrehajtani.

— Meghalt a bécsi spanyol követ. Bécsből jelentik: Casiró Zsaszare spanyol követ ma hosszabb betegség után Bécsben meghalt.

— Olasz röpir a csehek Csabáról való távozásáról. Karay László tüzérfőhadnagy az olasz frontról a következő jellemző sorokat írja: Az olasz szomszédaink oly figyelmesek voltak és szeptember 11-én július 27-iki dátummal értesítettek bennünket arról, hogy milyen érzéssel váltak meg a csehek Békéscsabáról. Az értesítés repülőgépről jött, ami itt elég gyakori. A röpirat eredeti példányát nem küldhetem, de a szóban forgó részt kivágva és lefordítva mellékelve küldöm. Ez ugyanis következőképpen szól: „Nehéz váliás. Egy küldött ment a miniszteriumba azzal a kéréssel, hogy a Magyarországon állomásozó cseh ezredek áthelyeztessenek. A csehek jelenléte felébresztette a már kialakulóban levő töt érzést Békéscsabán és környékén. Intelligens nők és leányok kimentek az állomásra és sirtak keservesen, hogy a csehek elmentek. Nehány kétes erkölcsű némbor siránkozása ilyen hirbe hozta Csabát az ellenség előtt is.

— Ismeretlen betegség Olaszországban. Luganól távirat szerint Páduában egy eddig ismeretlen betegség lépett fel, mely nagyon gyors lefolyású és rendszerint halállal végződik. Eddig már több ezerre rug a halottak száma.

Az *Epocha* szerint egy nagy állású személység kijelentette, hogy az új járványos betegség oka a hus, tej, és főképen az orvosok hiánya, valamint a népnek beteges izgatottsága. Szicíliából, Kalábríából és más tartományokból egyre érkeznek hírek a betegség elharapódzásáról, de részletesebb adatok nélkül. A megbetegedések száma ijestően nagy. Milanó városában és az egész tartományban olyan szigorú egészségügyi intézkedéseket tettek, amit soha még a nagy kolera óta sem léptettek életbe. A járványos betegséget influenzához hasonlítják.

— Az angolok elfoglalták Damaszkuszt. Londonból jelentik: A Reuter-ügynökség jelent: Damaszkusz elesett.

— Rendőri hírek. Ma délelőtt folyamán betörők jártak Nemes Béla lakásán. A betörők a cseléd szobába lévő szekrényt fészítették fel és elvitték Bondár Erzs 19 éves cselédleány összes fehérneműt és ruháit. A rendőrség keresi a tetteseket. — Lőrinczy János, a Vadászkiért szálló tulajdonosa ma feljelentést tett a rendőrségen, hogy mosónője, Bohák Györgyné ma több lepedőt lopott és azután megszökött. A rendőrség nyomozást indított a mosónő kézrekerítésére. — Kiraboltak tegnap éjjel egy orosz foglyot. Abranovics Dávid orosz fogoly ma reggel tiszta fehérneműt akart felvenni és amikor ládáját kikaparta nyitni, megdöbbenve vette észre, hogy az fel van fészítve. Telefonált a rendőrségre, amely megindította a nyomozást a tettes kézrekerítésére. Minden fel arra vall, hogy a betörést egy a helyzettel ismerős egyén követte el. Az ismeretlen tettes 760 rubelt papírban és két arany rubelt, valamint fehérneműket és ruhákat vitt el. A betörő több mint valószínű, hogy az általában mászott be és az éj folyamán követte el a lopást.

— Csak az mellet kórházba, akinek saját ágyneműje van. Kolozsvárról jelentik: A születési és nőgyógyászati klinika hirdetményben értesíti a közönséget arról, hogy ezentúl csak azt veszik fel a klinikára, aki ágyneműt és fehérneműt hoz magával. A hirdetmény, amely szomorú világot vet a háborús magyar viszonyokra, a következő: A klinika igazgatósága értesíti a nagyérdemű közönséget, hogy úgy a születési, valamint a nőgyógyászati osztályon csak úgy vehet fel beteget, ha ágyneműt (legalább három lepedőt, párnahuzatot) és fehérneműt (három inget) hoz magával a beteg. Szomorú dolog, hogy ma már a betegség luxusát is csak az engedheti meg magának, akinek legalább három lepedője és három inge van.

— Egész Moldovát éhínség fenyegeti. Bukarestből jelentik: A szenátus szombati ülésén Krupenszky szenátor kérte a kormányt, hogy szüntesse be az egyes vidékeken minduntalan előforduló újabb és újabb rekvirálásokat, mert így nemcsak egyes vidékek néznek a legnagyobb nyomor és éhínség elé, hanem az egész ország is. Kérde a kormánytól, hogy van-e tudomása arról, miszerint az új kenyérszerződésletli törvény feletti elégedetlensége miatt a nép az egész országban vonakodik megmunkálni a földeket, azzal érvelvén, hogy dolgozzák meg azok, kik a törvényt hozták? Krupenszkynek ezen kijelentése nem egyedülállóak a maguk nemében. A jassil „Actiunea Romana” szeptember 22-iki száma a következőket írja: Arra való tekintettel, hogy a földművesek passzív rezisztenciába léptek és a gabona behordása, valamint a cséplés csak igen lassan halad, az őszi szántás meg sehogyan sincs a nagybirtokosok gyűlést tartottak szeptember 20-án, melyen elhatározták, hogy kérni fogják a kormánytól az utolsó 5 évfolyamnak a mielőbbi leszerelését, hogy legyen elegendő munkáskezü, valamint azt, hogy hasson oda, miszerint az őszi munkák bárhogyan is megkezdessenek, mert egyébként Moldova még nagyobb szükségnek néz elébe, mint amilyenben ebben az évben volt. A jassil lapok szerint, a város tanácsa értesítette a lakosságot, hogy a cséplések késése miatt további intézkedésig csak kétszersülttel tudja a lakosságot kenyér helyett ellátni. A zwiebackot a katonai raktárból utalják ki.

— Beszédés számok? Egy nagyváradi klerikális lap írja: Nagyváradon jellemző statisztikát talál a figyelmes olvasó azokban a számadatokban, amelyek arról szólnak, hogy kik foglalkoznak vendéglő, bormérés, kávéház, kávéház, pálinkamérés, cukrászda és szálloda iparral. Vallás szerint így oszlanak meg a jogosítványok birtokosai: Vendéglő van 27 keresztény, 38 izraelita, tehát összesen 65, ebből 41 százalék keresztény, 59 százalék izraelita. Bormérő van 38 keresztény, 30 izraelita, összesen 68, ebből 56 százalék keresztény, 44 százalék izraelita. — A százalék tehát javul. Kávéház van 3 keresztény, 19 izraelita, összesen 22, ebből 13 százalék keresztény, 87 százalék izraelita. Kávémérő van 9 keresztény, 3 izraelita, összesen 12, ebből 75 százalék keresztény, 25 izraelita. Pálinkamérő van 12 keresztény, 52 izraelita, összesen 64, ebből 18 százalék keresztény, 82 százalék izraelita. Cukrászda van 11 keresztény, 7 izraelita, összesen 18, ebből 61 százalék keresztény, 39 százalék izraelita. Szállodás van 5 keresztény, 4 izraelita, összesen 9, ebből 55 százalék keresztény, 39 százalék izraelita. A legnagyobb százalékban tehát a pálinkamérésnél van képviselve a zsidóság.

Jön Rita Sachettó. A világ egyik legghibresebb táncművésze, Rita Sachettó október 10-én tartja estélyét a kulturpalotában. Jegyek szombattól kezdve a Scherhag-cégnél válthatók.

— Aradon rekvirálják a diót. A m. kir. közlelmezési miniszterium 230.697—1918. sz. rendelete folytán közhírré tesztem, hogy Arad sz. kir. város területén a diótermésnek a házi szükségletet meghaladó részét a dió leszedése alkalmával azonnal be kell jelenteni hivatalom iparügyi osztályánál. A házi, illetőleg gazdasági szükséglet címén visszatartható mennyiség háztartásonként 50 kg. Az ezen felüli és bejelentés köteles készletét az Országos Zöldség, Főzelék és Gyümölcs Forgalmi R. T. helyi megbízottja fogja átvenni és készpénzben kifizetni, az át nem vett készlettel tulajdonosa szabadon rendelkezhetik. Azon készletek, melyeket birtokosai 1918. november 1-ig be nem jelentenek, rekvirálni fognak s ezekért térítési ára a maximális árnál 10 százalékkal kevesebb fog fizettni. Aki a jelen rendeletet megszegi, vagy kijátsza, 6 hónapig terjedhető elzárással és 2000 koronáig terjedhető büntetéssel fog sújtani. — Green Nándor főkapitány.

LEGUJABB.

Az osztrák szocialisták a szlávok mellett.

(Mi lesz Romániával? — Bnkás előtt a Wekerle-kormány.)

Bécs. A német szociáldemokrata klub a következő határozatot hozta: Ausztria német munkássága elismeri a szláv népek, valamint Ausztria minden más népének önrendelkezési jogát és ugyanezt a jogot követeli az ausztriai német nép számára is. Elismerik a szláv népek ama jogát, hogy önálló államokat alakítsanak. Követeljük, hogy Ausztria minden területe egy német-osztrák állammá egyesüljön, mely Ausztria iobbli nemzetéhez és a német birodalomhoz való viszonyát saját elhatározása szerint szabályozza. Készek vagyunk a cseh és szláv népek képviselőivel ez alapon Ausztriának szabad nemzeti alakulatból álló szövetségbe való átalakulásáról tárgyalni.

Berlin. A külügyi államtitkári állás jelöltjeként Bernsdorff gróf, Gross dr. és Rantzau jelenlegi kopenhágai követet, továbbá Solf gyarmatügyi államtitkárt emlegetik.

Budapest. A Magyar Távirati Irodának jelentik jól informált helyről: Bulgária kiválása bármilyen súlyos, mégsem fog helyrehozhatatlan következményekkel járni. Anélkül, hogy másutt válságos helyzetet idéznének elő, Németországgal kapcsolatban képesek vagyunk katonai csapatot elvonni a déli harcterről, amely e kiválást ellensúlyozza. Az összes szükséges szállítmányok utban vannak. Minden szükséges intézkedés megtörtént a helyzet biztosítása tekintetében. Természetesen a bolgár hadsereggel nem számolunk. — Bárminő módon határozta meg és hajtották végre a fegyverszünet rendelkezéseit, azok saját szándékaink tervszerű végrehajtását semmiképpen sem fogják megváltoztatni. Albániában az új helyzet által teremtett frontunkat némileg visszavontuk és Beratot feladtuk. Az olaszok a legkisebb tendenciát sem mutatják és azon fáradoznak, hogy nagy kerülőkkel végrehajtott átkaroló mozdulatokkal hadseregeiket szárnyai ellen lépjenek fel. Azok a hírek, melyek szerint az entente csapatok Úszkubtól északra előrenyomultak, nem felel meg a valóságnak és az egészét célzatos koholmánynak kell minősíteni.

Bécs. Langenhan képviselő interpellációt intézett a miniszterelnökhöz a romániai helyzet dolgában és utalt többek között Czernin gróf nyilatkozatára, mely szerint Ferdinánd király megadott békéje csak akkor lesz maradandó, ha megkapjuk a teljes biztosítékot arra nézve, hogy Románia nem kezdhet ismét támadást. Romániának vagy ténylegesen részt kell venni a központi hatalmak hadműveleteiben, vagy pedig át kell adni tüzérségi és minden más municióját a központi hatalmaknak és a mellett konkrét tárgyalásokra van szükség arra az esetre, ha Romániának a központi hatalmak mellett való beavatkozása nem jönne létre. A népek nagy érdeke, hogy megtudja, megköttük-e valóban ezeket a megállapodásokat Romániával és hogy a Romániára nézve bekövetkezett tüzérségi és municióhiány mellett lehetetlenné vált-e, hogy Románia ismét fellépjen ellentünk.

Bécs. Mint az esti lapok jelentik, Burián gróf külügyminiszter ma reggel fogadta és tájékoztatta az urakházának alkotmány- és közpártijait. Burián gróf holnap folytatja a párt vezéreivel megkezdett tanácskozását.

London. Haig tábornok jelent: Az ellenség gondosan kiépített állásait Lenstől Armentieresig kiirtotta. St.-Quentinől északra ma reggel ismét megkezdtek támadásainkat.

London. Hivatalos jelentés Palesztinából: Egy nagyobb török hadseregrész a török helyőrség egyes részeivel a hadszíni vasút mentén, az Anzan és Vian között megadta magát. Ennek a csapatnak a létszámát saját parancsnoka 10 000 főre becsüli.

Páris. Francia hivatalos jelentés október másodikáról: A szövetségesek szákmánya június 15-től szeptember 30-ig a következő: ösz-

szesen 518 tiszt, 248.494 ember 3669 ágyú, több mint 23.000 géppuska és sok száz aknavető.

Berlin. A Lokalanzeiger írja: Az angol lapok a következőket írják Svájcból: Törökország értesítette a német kormányt arról az elhatározásáról, hogy békejavaslatot tesz az ententének. Németország válaszában rámutatott a Bulgáriában tett katonai intézkedésekre. Ehhez az angol jelentéshez, amely nyilvánvalóan hangulatcsinálás, porosz illetékes helyen határozott értesülések alapján megjegyzi — írja a Lokalanzeiger — hogy otromba manőverről van szó. Törökország semmiképpen ilyen természetű közlést nem tett az entente számára. Németország tehát szintén nem adhatott rá semmiképpen feleletet.

Bécs. Bécsi politikai körökben nem tartják kizártnak, hogy a koncentráció tervének a meghiusulása után a Wekerle-kormány beadja lemondását.

Bécs. A román koronatanácsot, amely mára volt kitűzve, alighanem elnapolják. Különben pedig semmi ok a kételkedésre, mert igen pontosan vagyunk tájékozva a jassyi eseményekről és semmiképpen meglepetésektől nem kell tartanunk. Ilyen értelemben különben minden esetleg szükséges eshetőségekre megtettük a szükséges intézkedéseket. Ezidő szerint Románia és az entente között nincsen érintkezés. A munició beszerzésének lehetőségére Románira nézve kizártnak látszik.

Máramarosziget. A lengyel pörnek ma volt az ünnepélyes befejezése. Nagy nyilvánosság előtt felolvasták az uralkodó kegyelmi rendeletét, melyet a vádlottak meghatva vették tudomásul.

Be kell zárni az iskolákat.

(Beszélgetés dr. Issekutz Lászlóval.)

A városi tisztifőorvos, Tisch Mór dr. tegnap megnyugtató kijelentést tett, amely szerint a spanyol-nátha csökkenőben van. Örömmel közöltük a főorvos nyilatkozatát. Leközlöttük néhány orvos kijelentését is, hogy a megbetegedések száma meghaladja az ezret és hogy nagyon sok a súlyos eset, a tüdőgyulladással és mellhártyagyulladással komplikált eset.

Ne makarjunk a közönséget rémíteni, de az illetékes hatóságot gyors cselekvésre akarunk ösztönözni. Tegnap bezártak két iskolát, mert a növendékek között nagy mértékben fellépett a spanyol-betegség. Ez helyes és dicséretre méltó intézkedés volt. De itt nem szabad megállni. Nem tudhatjuk, hogy mit hozhatnak a közeli esős, hűvös őszi napok. De lelkiismeretünk megnyugtató véget preventív intézkedéseket kell tenni.

A legelső feladat az, hogy a közegészségügyi bizottság üljön össze, még pedig minél előbb és mondja ki, hogy az orvosok kötelesek minden gyanús megbetegedést azonnal bejelenteni az orvos hivatalnak. A legfontosabb teendő pedig az, hogy haladéktalanul be kell zárni az összes aradi iskolákat, mint ahogyan a fővárosban megtették. Nem szabad késedelmeskedni, itt gyors cselekvés kell, nehogy késő legyen.

Az Aradi Közlöny munkatársa ma beszélt Issekutz László dr. a közegészségügyi bizottság elnökével, aki a következőket mondotta:

— Ma érkeztem haza Budapestről s így a helyzetet még nem ismerem. Holnap tanácskozni fogok Fisch Mór dr. városi tisztifőorvossal, hogy informáltassam magam. Ha olyannak látom a helyzetet, hogy gyors intézkedésre van szükség, haladéktalanul összehívom a közegészségügyi bizottságot és megieszünk minden elképzelhető óvintézkedést.

Ismétellen hangsúlyozzuk, hogy az összes aradi elemi és középiskolákat be kell zárni. A szülők között nagy az izgalom, amit még fokoz a ma előfordult két haláleset is. Már a gyerme-

kek miatt aggodó szülők megnyugtató véget is haladéktalanul be kell zárni az aradi iskolákat.

A mai napon ismét halálos véget spanyol-megbetegedés fordult elő. R. Horváth Mici, a színház népszerű primadonnája, aki maga is spanyol náthában betegedett meg, Hódmezővásárhelyről szakácsnőt hozott magával. Három nappal ez előtt a szakácsnő spanyol-náthában megbetegedett. Ugyanakkor Róna Dezső és Horváth Mici is megbetegedett. A szakácsnő állapota ma válságosra fordult: Tüdőgyulladás lépett fel. Ma reggel megkezdődött az agónia s a szakácsnő dél előtt meghalt. Tegnap délután Fischer Sámuel aradi kereskedő 33 éves felesége halt meg spanyol betegségtől származó tüdőgyulladásban. Ezzel a halálos kimenetelű esetek száma négyre emelkedett.

VIDÉKI PROBLÉMÁK.

Pillanatfelvétel faluról.

Csanádmegyének északi részében fekszik az a község, melyet pillanatfelvételem hátterül választottam. Oly csinos, barátságos községe van, hogy az a bizonyos Potemkin — annak idején — ilyenről vehette a mintát festett falukhoz. Impozáns középületek, tiszta, rendezettségű lakónyak tanuskodnak a lakosság értelmi fejlettségéről, rendszeretéről és magyarságáról. Sajnos azonban, a háború keserű hatása még az ilyen Eldorado belétét se kímélte.

Nagy az éhség mindenütt. Az emberek nagy részét a pénzéhség gyöttri, míg sokan a valódi, ha misitailan éhséggel küzdenek. Pedig hát van itt minden: bor, buza és csekély békesség. Hozzá 5-6 hónaponként jön petroleum, szesz, hadikávé és egyéb, de meg cukor, melyből minden család megkapja a maga 50, 20, 10, 5, 1 kikóját, vagy 75 dekáját, már aszerint, ahogy a tűzhöz közelebb áll-e vagy nem.

A község mostoha gyermekeibe tartozik — többek között — az egyik tanítóleány, ki 120 korona havi fizetéséből és 100 korona háborús pótlékából iparkodik több más társával hasonlóan étkezni, ruházni, lakni, fűteni, világítani, mellesleg beteg tüdejét gyógyítani. A szerény körülmények között élő leány egy nagyravágó pillanatában malacot vett magának, azzal a számítással, hogy majd a télen annak zsírjával fogja élvezhetőbbé tenni a sovány tanítókenyeret.

Minden szörnyű indult, azonban a malac víziól és levegőtől (melyek még mindig olcsón kaphatók) nem akart hizni, sőt mások disznójától megkivonta a kukoricát.

Mit lehetett mást a gazdaasszonya, mint elindult a faluba kukoricát keresni. Szó szoros értelemben keresett, mivel csakugyan Diogenes lámpájával kellett keresni embert, aki 1 mázsa kukoricával hajlandó volt kíséretet — maximális áron — a tanítónénit. Jártában-keltében eljutott egy házhoz, hol a kukorica bőven fel lehetett halmozva, kapott is azonnal 2 mázsát. A ház jótékony ura községi hivatalnok volt, azért a tanítónő sietett a községhez másnap kifizetni a kukorica árát 124 koronát. Az illető bár kissé meglepetve, de szó nélkül átvette a pénzt. A tanítónő ezután nyugodtan kezdte etetni malackáját a beszerzett kincsekkel. Szegény malac gondtalan boldogsággal szedte magába a finom táplálékot. Pedig ha ismerte volna az emberek társadalmában elterjedt azt a habonát, hogy a felpanaszolt étel torkán akad mindenkinek, hát bizonyosan félve szemelgette volna azt a kukoricát, melynek vételéből válságos harc, mondhatni irodalmi harc fejlődött. A kukoricaárús hivatalnok ugyanis megfontolván a maximális ár csekélységét, vissza küldte a tanítónő pénzt levél kíséretében, melyben megmagyarázhatatlannak véli a tanítónő maximális fizetését, holott ő csekély polgári haszonra számítva 160 koronát szokott bekasszálni mázsánként s ezen az áron sziveskedett már több hivatalnok társának is. Kéri azért, küldje vissza a kukoricát.

A tanítónő azonban makacsodott. Nem volt hajlandó visszaadni a megvett kukoricát, újból el küldte a pénzt jogos tulajdonosának s kérte, írta meg, mennyit fizessen még rá a megengedett árra.

Az erszényében sőtett községi hivatalnoknak

égette kezét a pénz, mert újból postára tette fel a pénzt a tanítónőnek „trinkgeld“ gyanánt. Mint-hogy azonban a tanítónő nem iszik drága pénzen szereshető italokat, azért meg, hogy a huna-vánának végét vessen, a vitás 124 koronát, vagyis 2 mázsa kukorica maximális árát betette a községi szegény alap javára a kukorica árus községi hivatalnok nevére.

Ilyen ez a háborús állapot falom. Dehát, ha a vége jó, minden jó. Végeredményben a tanítónő malackája nyugodtan hiszik. A tanítónőnek nem kell tovább kilincselnie. A községi hivatalnok háborús hasznáiból tanujelét adhatja nagylelkűségének, ha nem is közvetlenül. A községi szegényei pedig megadással nyugodnak bele sorukba, hiszen a háború nekik is juttatott ilyenformán valamit.

Mindamellét tanácsos volna, ha a kormány ezentúl minimális árakat írta elő és szigorú törvényeket hozna mindazokra, akik a megengedett árnál csak egy fittyvel is olcsóbban mernek adni valamit. Ez sokkal eredményesebb lenne, s akkor talán a mellesleg kereskedéssel foglalkozó községi hivatalnok se kerülne összeütközésbe a törvénnyel. Csanádi.

A spanyol nátha vándorlása.

(Nyolcszáz esztendő és betegsége.)

Az amugy is agyonnyavargatott Európában az utóbbi hónapokban új járvány grasszál: a spanyol-nátha, vagy más néven spanyol-betegség. A betegség oka és a járvány terjedelme a háborús országokban uralkodó szigorú cenzura miatt ismeretlen.

Szakkörök véleménye szerint a betegséget már a görögök és rómaiak is ismerték. Ez perze csak feltételezés, amelyhez kétség fér. Régi krónikákból azt olvassák sokan, hogy a leirt járvány először 1173-ban lépett fel. Hasonló járványokról 1500 után több megbízható adatunk van. Ezekből megállapítható, hogy 1510-ben egész Európában influenzaszerű dühöngött, amely Malta-szigetéről indult ki. 1557-ben a járvány ismét fellépett Európában, ezúttal Ázsiából került hozzánk. 1800-ban a járvány harmadszor vonult végig Ázsián, Európán és Amerikán.

Az akkori írók sokat írtak a „hurutos gonosz láz“-ról, amely mint a „repülő nyíl“ subant forog és nagyon sok embert döntött agyba. A XVII és XVIII. században a világrészeket hasonló epidemiák nyugtalanították. A XIX. században az influenza többször száguldott végig a földön. A megbetegedések száma néhány hét alatt oly magasra emelkedett, hogy a kereskedelem és a közlekedés is megakadt. Meg lehet azonban állapítani, hogy a járvány rövid ideig tartott. Sokkal gyorsabban betegedtek meg benne az emberek, mint másfajta betegségeiben, de a járvány gyorsan kitombolta magát. A halálos esetek száma nagyon csekély volt. A legutóbbi járvány alkalmával az előbbiről már teljesen megfeledkeztek és kezdetben azt hitték, hogy új járvány lépett fel. Ez megvárta, hogy azt a sok nevet, amelyivel az évszázadok folyamán a járványt elnevezték.

A sok járványra való tekintettel évekként előtűnt a „modern betegség“-ről, vagy „divatos betegség“-ről beszéltek. Közülük a betegséget lényeges szimptomáinak után nevezték el: járványos nurutnak járványos köhögésnek, vagy járványos fejfájásnak, avagy arról az országról nevezték el a bajt, ahonnan a kiindulást sejtették: orosz náthának, kínai náthának és 1918-ban spanyol-náthának. A spanyolok azonban elhárítják maguktól a dicsőséget és azt mondják, hogy a járvány Franciaországból indult ki. Lehetséges, hogy a járvány felépítéséről szóló első francia jelentések nem érkeztek el hozzánk s így a járványról csak akkor szerztünk tudomást, amikor Spanyolországban tombolt. A korábbi századok legtöbb influenzajárványa a járványok hazájából: Keletről, Oroszországból és Ázsiából jött át Európába.

Különösen érdekes az 1889-90. évi influenza-járvány földrajzi terjedése. 1889 júniusában a betegséget először Turkesztánban állapították meg, októberben már nyugati és déli Oroszországban grasszált, novemberben már behatolt Németországba, az északi államokba, Magyaror-

Balfour békefeltételei.

(Ülhetetlen győzelem után — a népek szövetsége.)

Londonból jelenti a Reuter-ügynökség: Balfour a Guildhallban tartott beszédeben többek között ezeket mondotta:

— Ha meg akarják küzdelelni, hogy a béke biztosítására nemcsak az apparátust alkossanak, egy Európa és az egész világ törvényét úgy kell rendelni, hogy a háborúra való alkalmak örökre elkerültesse. Ha a Közép Európában most fennálló állapotokat örökösé tessük, ha Németországnak Oroszország, főleg Nyugat-Oroszország fölött való hegemoniáját megtartják, ha a Keleti-tenger kis népeinek nem hagyunk semmi reményt, vagy ha vonakodnak az évszázados jogtalanságot, amelyet a lengyelekkel szemben elkövettek, ismét jóvátenni, ha a leigázott népeket, amelyeket Ausztriában emberöltők óta a német és magyar kisebbségek földre tiportak, továbbra is a jelenlegi helyzetükben hagyják meg, ha a balkáni nemzeteket ismét egymásközti véres harcok színhelyének tartják, alkalmat adva nekik a szomszédaikkal való ellenségeskedésre, ha a törököknek meg-

engedik, hogy véres uralmukat ismét helyreállítsák, ha azokon a területeken, amelyeket többek elragadtak, a törökök a jövőben is tetszés szerint foztogathatnak, ha Olaszország nem kapja meg azokat a lakosságokat, amelyek Olaszországot a felszabadított Itáliává tennék, ha Görögországot mint eddig, ezután is a központi hatalmak hegemoniája fenyegeti és ha Szerbiát a minden borzalmas áldozatai után újból helyre nem állítják, ha Franciaország nem nyeri vissza az őt megillető állását Nyugat Európában, ha Belgium nem kapja meg egész terjedelmében mindazt, amit tőle a központi hatalmak rettentő rablása elragadt, ha mindezeknek a bajoknak nem nyílik lehetősége arra, hogy megismétlődjenek, ekkor többet tesznek, a népszövetség pusztá felállításánál. Először azonban a jogtalanságot kell helyreállítani, mielőtt a népszövetség hatályba lépne. A népszövetség lehetővé tételére a **Ülhetetlen győzelem, szigorú szükséges.**

6—

Decemberben az influenzagyors tempóban terjedt az egész Európában és már Északamerikában is fellépett. 1890 januárjában Északafrikában, Középamerikában, Kínában és Japánban is fellépett, februárban elterjedt Délamerikában és Közép-Európában, márciusban és áprilisban Ausztráliában, Indiában és Délafrikában fejezte be körútját. A halálos esetek száma jelentéktelen volt. Csak egyetlen egyszer estek gyermekek a járvány áldozatává. Mások lovak, kutyák, macskák és baromfiak között léptek fel fertőző betegségeik, amelyeket a lakosság között fellépett járvánnyal hoztak összefüggésbe.

Igy például 1872-ben egy járvány alkalmával Newyorkban tizenhatezer fő betegedett meg.

KÖZGAZDASÁG.

Bezárjuk ideiglenesen az aradi tőzsdét.
(A tanács értekezlete.)

Az aradi Áru- és Értéktőzsde elnöksége ezúton kéri fel a tőzsdetanács tagjait, hogy holnap, pénteken délelőtt 11 órakor a Lloyd-teremben jelenjenek meg. A tanácskozási tárgyat azok az intézkedések fogják képezni, amelyeket a tőzsdetanács az értéktőzsde szabályozására vonatkozólag szükségesnek lát.

Kérdést intéztünk dr. Vajassy Lajos főtítkárhoz, hogy milyen célból kell a tanácskozást megtartani?

— Többien a tanács tagjai közül — mondotta a főtítkár — azt óhajtik, hogy míg a kül- és belpolitikai helyzet nem tisztázódik, addig a forgalom teljes szünetelését rendelje el az elnökség. Ha a tanács többségének ez lenne az álláspontja, akkor természetesen a tőzsdét bizonytalan időre bezárjuk.

— **Ruházati cikkek** bejelentő-lapja. A kereskedelmi miniszter a 85.000—918. számú rendeletével kötelezővé tette a szövetek férfi, fiú-öltönyök, női, leány- és leánygyermek ruhák és fehérneműk bejelentését. A bejelentést október 15-ig postán kell teljesíteni a Népruházati Bizottság címére. A bejelentő leveket az érdekeltek kereskedők és iparosok díjtalanul kaphatják meg a délelőtti hivatalos órák alatt az aradi kereskedelmi és iparkamaránál.

— **Csendesebb a tőzsde.** Budapestről jelentik: Az értéktőzsde mai üzleti forgalma sokkal kedvezőbben végződött, mint ahogy kezdődött. Nagy része volt ebben a közeledő fizetési napnak, amely nagyarányú fedezésekre kényszerítette azokat, akik papirokkal tartoznak. Az üzleti forgalom délfelé kezdődött. A kedvező változás elcsendesítette azt a mind sürűbben elhangzó óhajtat, hogy be kell zárni a tőzsdét.

A MOZI.

* **A kivándorlók** — az Apollóban. (Herceg Ferenc színműve filmen.) A magyar filmgyárak, amelyek az utóbbi időben kétségtelesen derekasan állják a versenyt a legrégebbi külföldi filmgyárakkal, előszeretettel ültetik át filmre a nevesebb írók szindarabjait. A kiváló Uher-filmgyár Herceg Ferenc „Kivándorlók” című hatásos színművét dolgozta át filmre s szögezzük le mindjárt — a szindarab előnyére. A kinematográfia korlátlan mozgási szabadsága a színpadnál tökéletesebben keltette életre a neves magyar író mélyen járó elgondolásait. A megkapó, szociális erőktől duzzadó mesét a legnevesebb fővárosi színésznek és színészek kreálták, élükön Lábass Jucival, aki e szerepében megmutatta, hogy nemcsak az operett-levegőben tudja csillogtatni isteni tehetségét, hanem a drámai művelésben is otthon van. Herceg Ferenc remekét péntektől kezdve mutatja be az Apolló. Jegyek előre válthatók a nappali pénztárnál.

* **Psilander-esték az Urániában.** Kiváltságos művészi eseménynek kell tekintenünk, ha valamely áldozatkész mozisínházunk meg szerez egyet-egyét a még hátralevő Psilander-filmekből, amelyeknek úgy művészi, mint anyagi értékeik, a nagy mozi- és halálával, magasra szökött. Az Uránia-színház szerezte meg nagy áldozatok árán a Psilander-hagyaték egyik legnagyobb és legszebb filmjét: A bolygó táncot. A darab a legérdekesebb meséjű és a legművésziesebb kivitelű filmek közé tartozik. Az Uránia péntektől kezdve mutatja be az új Psilander-dramát: „A szegény milliomos” című színporkázó szellemességgel megírt 3 felvonásos vígjátékkal együtt. Jegyek előre válthatók a nappali pénztárnál.

Aradi Nemzeti Színház.

1918. okt. 4-én:

Arva László király.

Dráma.

Apolló-színház.

1918. okt. 4-én:

Kivándorlók.

Színmű 3 felvonásban.

Uránia-színház.

1918. okt. 4-én:

Villa mint nászajándék. — Bolygó tánc.

A szerkesztésért felel

STAUBER JOZSEF.

Mikes Kelemen-utcában

egy 3 és egy 2 szobás lakásból álló ház, udvar, kerttel (a 3 szobás lakás nov. elsejére átadható, továbbá a 7177

gróf Károlyi-utcában

egy 3, két 2 szobás és egy 1 szobás lakásból álló ház, nagy kerttel **eladó**. Értekezni d. u. 2 órától **Szántó György**, Arad, Varjassy Lajos-utca III.

Hirdetmény.

Muszka hegyközség

területén az általános

szüret

1. évi október hó 7-én veszi kezdetét.

Szentendrey Béla s. k. Manteán Gyula s. k. hegyszéki elnök. 7165 hegyszéki járó.

Eladó ház

a belvárosban, november 1-sőre elfoglalható lakással. — Bővebbet: 6273

Schwartz Pál

Arad, Thököly-tér. Telefon 11-28.

8670-1918. pny.

HIRDETMÉNY.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 67366/4-1918. számú intézményével a telekkönyv szerint Nedelkó József tulajdonaként előjegyzett Arad, Csalán-utca 4/a. számú ingatlanok utcaszabályozás céljára való kisajátítására a jogot megadván, Arad sz. kir. város közigazgatási bizottságának 613-1918. kib. sz. határozatával a kisajátítási terv megállapításának, valamint a négyszögölenként felajánlott 5 korona ár elfogadásának tárgyalására határidőül 1918. évi október 22-ének d. e. 10 órája, helyül pedig a városháza I. emeletén levő tanácssterem tűzeletti ki.

A kiküldött bizottság hatásköréhez tartozik határozni mindazon igények és észrevételek felett, melyeket a felek az 1851. évi 41. t. c. I. fejezetében foglaltak alapján netalán emelnek és a bizottság érdemileg határoz akkor is, ha az érdekeltek közül senkisé jelenik meg.

Miről fentnevezett érdekeltek gyűlése is azzal értesítettnek, hogy a kisajátítási terv és összeírás hivatalomban szeptember hó 19-től számított 15 napig azaz október hó 5-ig közszemlére lesz kitéve és ezen idő alatt betekinthető és ellene az észrevételek a kitűzött tárgyalás során megtehető.

Arad, 1918. szeptember hó 18.

Varjassy, polgármester.

Kifutófiu

jóízűtessel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

HARISNYAKLINIKA Arad, Ferdinánd-ut. 8. sz.

Rongyos harisnya nincs többé!

Rongos és levágatlan fejjel másfél pár női harisnyából készítünk egy pár kikapcsolható, jó harisnyát. Két pár rongos női harisnyából egy pár jó harisnyát. Vidéki megrendelések posta útián leggyorsabban eszközölhetnek. Kérjük a címre ügyelni. 4971

Tisztviselő konyhánk részére

egyedül álló

szakácsnét keresünk mielőbbi belépésre

Ajánlatok a

Pankotai Uradalom titkári hivatalához Pankotára

intézendők.

7161

Sápkóros leányok, vérszegény asszonyok,

páratlan sikerrel használják a

Ferratol Vastáplikört.

E rendkívül kellemes édes ízű folyadék a legideálisabb erősítő szer; erősen ajánlva vérszegénység, sápadtság és általános gyengeség eseteiben. Ár 1/2 literes üvegek utasítással 8 kor.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárít!! Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással ... 1.50 korona.

Peppo hintőpor „ „ „ „ ... 1.50 korona.

Hajós Árpád gyógyszertárában

Arad, Andrássy-tér 22. szám.

Használt ólom megvételeire keresztek.

ROSE YORK

Nélkülözhetetlen és kiváló szer sápadt hölgyeknek hogy arczuk és ajkuk üde, piros színét visszavárasszák. — Senki által fel nem ismerhető, teljesen ártalmatlan, színezése állandó. Egy üvegnek ára 3.— korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogsáztia

használatával. Nem habzik! A szájrészt deszficiálja, utólag igen kellemes. Ár 1 korona.

Poloskák

irtására egyedül biztos szer a

„Phenolazav“

1 üveg ára 3 korona.

Legjobb tápszer

gyermeknek és felnőtteknek egyaránt a

Makk-kávé

darálva, pörköltve

1/4 kgros csomag 6 korona.

Hajós Árpád gyógyszertárában

Arad, Andrássy-ut 22. szám.

Hirdetmény.

Borossebes Hegyközség

Előjárósága

közhírré teszi, hogy a

szüret

október hó 7-én kezdődik.

7130

Előjáróság.

Aradi és csanádi egyesült vasutak menetrendje.

Ervényes 1918. évi jun. 1-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6.40
Személyvonat délután 4.18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délelőtt 12.00
Személyvonat este 9.51

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.06
Személyvonat délután 3.17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7.38
Személyvonat este 7.51

Aradról Brádra indul:

Személyvonat reggel 5.40
Személyvonat délután 12.48

Aradról Brádra érkezik:

Személyvonat délelőtt 11.58
Személyvonat este 7.46

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3.06
Személyvonat délután 1.13

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10.00
Személyvonat este 7.59

Aradról Ujszentannára indul:

Délelőtt 8.26
Délután 5.30

Aradról Ujszentannára érkezik:

Délelőtt 9.10
Este 6.10

Ujszentannáról Aradra indul:

D. e. 8.15
Este 6.22

Ujszentannáról Aradra érkezik:

D. e. 9.08
Este 6.53

Borossebesről Csormóra indul:

Vegyes vonat délelőtt 9.32
Vegyes vonat délután 5.32

Csormóról Borossebesre indul:

Vegyes vonat reggel 6.32
Vegyes vonat délután 4.29

Mezőhegyestől Kétegyházára indul:

Reggel 8.37
Este 6.20

Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:

Reggel 6.16
Délután 4.10

Ujszentannáról Kétegyházára ind.:

Délelőtt 9.25
Este 7.00

Kétegyházáról Ujszentannára ind.:

Reggel 6.00
Délután 4.00

Borossebesről Menyházára indul:

Vegyesvonat délelőtt 9.00
Menyházáról Borossebesre indul:
Vegyesvonat délután 2.39

